

UJ KE

ESZDŐ-POLITIKAI-NAPILAP

Ujra összeomlott a magyar királykaland

Foglyul ejtették a királyi párt — Elfogták Andrássyt, Rakovszkyt és Grätz Gusztávot — Ostenburg főbelötte magát — Lerombolták az Est nyomdáját — A nagy és kisantant állásfoglalása

— Az új Kései trófeájáról —

Miután a husvéti kaland csúfotörést mondott, Habsburgi Károly visszatért Svájcba és fokozott buzgalommal látott neki új puccsterveinek. De a buzgalom még nem képesség: a Károlynak még a tanácsadói között se volt egyetlen nagybölcseletű ember. Berchtold is csak a háborús monarchia élén lehetett kancellár, visszazsuzerálni azt, ami elveszett, ehhez nem volt elegendő diplomácia. Ugyanazt Wladislaw herceg, Rakovszky, Andrássy, Beniczky is csak a személyes bosszu vezérelte, ők mindent egyetlen hazárd-lapra tettek: hátha. Nem volt szerencséjük. Hátha hozta el Károly Zitát, hátha volt a nyugatmagyarországi területen kívüli szervezkedés és csapatok szervezése, mint most kiderült, inkább Károly mellett, mint Ausztria ellen, az ország és a nép nem akart lelkesedni a veszített háború Habsburgjairól. Amikor az „udvari” vonatot Győr és Komárom között megállították, abban a pillanatban már el is dől Habsburgi Károly sorsa: nem, senki semmel, csak néhány elgeddellen, néhány felkelő, néhány politikus, aki így próbált hatalomra jutni. Köszönetlen, hogy az ország a Horthy-uralomba is belecsúszott, ez se kell, de csúfotörést-védőre nem kívánczok. Ezt a változást nem kívánta senki. Pedig telekürtölték a világot vele, hogy a magyar nép dinasztikus érzelmű, hűséggel ragaszkodik koronás királyához s hogy különösen a paraszt-ság várja nehezen a pillanatot, hogy vért ontassa szeretett uralkodójáért. Nos, hol volt ez a legitimista nép? Hol a királypárti paraszt-ság? Hol voltak a Habsburgok rajongói hívei a tömegek között? Egy nagy hazugság ismét megbukott. Egy-két szerecsélen közlegény hősi halált halt Batorbágy alatt, de nyilván az utolsó kényszeredett mártírság volt az utolsó Habsburgi. A vitéz Lohár és a rettenthetetlen Ostenburg, aki anyai zsidót falt fel elevenen, idejében keresztet oltott s otthagya a csáván koronás urát.

Má, hogy Károly fogoly a felelős kormánya Horthy hatalmában van, meg lehet alapítani, hogy akie az ország fővárosa, az a hatalom. Budapest pedig Horthy kezében volt. Tehát ne úgy próbáljuk felfogni a dolgot, hogy a nép Horthy mellett nyilatkozott meg, nem, a tényleges hatalom Horthyé, tehát ő az, aki felülkerekedett. Horthy győzött s a szüreti királyság csúfabb véget ért, mint a husvéti kaland. Károly, aki egész világ ellenére állította a trónját, erős szövetségeket állított Horthy oldalára. A nagy antantot, a kis antantot, a remegő Bécsot s az egész közlarsági Ausztriát, mert kétségtelen, ha netán sikerült Károly puccsa, bármilyen ideiglenes a győzelem, a monarchista láz átharapódzik Ausztriára és komoly bajokat okoz. A paraszti Magyarország talán még elbirt volna hat-hét Habsburg-uralmat, az ipari Ausztriának a végelgyengülését hozta volna. Más a kérdés, hogy mit eredményezett volna a puccs esetleges sikere. Beavatkozást, a rend felbomlását, az ország újabb megpróbáltatását és megterhelését. Bizonyos, hogy ettől mindenki félt. Még azon az éron sem akarta senki, hogy végre Horthy is, Károly is eltakarodjék és demokrata uralomra lesz kiliátás. Magyarországon félnek a változástól s még inkább a fel-fordulástól.

Ujabb kalandjával Károly talán véglegesen levonul a történelem színpadáról, amelyen soha kemény karakter nem volt, még csak nem is tragikus alak. Inkább nevetséges. Még az is, hogy az antant, elsősorban a hatalmas Anglia, a Balearia-szigetekre internálja, inkább csak paródiaja a száznyolc évvel ezelőtti történet hasonló eseteinek. Szegény Károly, akivel most Napoleont játszanak! Hol van az ő napoleoni múltja? Hol van az ő számapos uralkodása az elbeli száműzés után? Hol vannak a lelkes századok, akik a határtól a fővárosig diadalutát teszik az utját? Még a Waterlooja is a komikus hangzású Batorbágy-nál történt. Az egyetlen nyeresége az figyelme, hogy az Andrássy, Apponyi, Wladislaw-herceg és egyéb reakciós méregkeverő grófok, el akarodnak a küzdőpórondról. Talán örökre. Horthy kénytelen lesz a kurzust végkép lezserelni, kénytelen

lesz a liberális és demokrata rétegeket a fel-színre engedni, hiszen Károly is ennek a reményét hozta, ezzel csinált hangulatot maga mellett. Horthy-nak túl kell tennie Károlyon. Sajnálatos lehet, hogy a zsidógyilkolók közül csak Ostenburgék pusztultak vele a bukó Habsburggal. Ha Horthy elbizakodottá teszi a siker, ha újra fel öhajítja támasztani a kurzus fekete rémét, amely mintha távozóban lett volna már a puccs előtt, ez esetben az ő napjai is meg vannak számolva. A halott kurzus majd rántja magával a halálba. A puccs megfusult persze nemcsak Horthy-nak öröme, de Ausztriának is, amely megmenekült a monarchista izgalmaktól. Örülnek kell az utód-államok népeinek is, akik az újabb bemasirozás kellemetlenségeitől ime megkíméltek. Igazán nem lett volna érdemes vérezni egy Habsburgért. Elég volt eddig.

Habsburg Károly útja Budapest felé

Egy szűkszavú magyar hivatalos távirat nyomán vasárnapi számunkban megírjuk, hogy Habsburg Károly felelőssége pórtékán délután váratlanul Sopronba érkezett. A kettős ünnep miatt lapunk kedden reggel nem jelent meg, így összefoglalva itt közöljük a vasárnapi és hétfői nap eseményeit:

Habsburg Károly október 22-én írásban bejelentette a svájci szövetségtagoknak, hogy magyar hívei visszahívták Magyarországra. Be se várta a szövetségtagok választát, egy magántársaság repülőgépen Zitával és három kísérővel elhagyta Svájcot. Sopronban az Ostenburg-küldöttség kaszárnyájába ment, ahol a tisztok és a legénység letették a hűség esküt. Károly már várta hívei, többek között Rakovszky István és Beniczky Ödön, akikkel Károly tankoskodásra vonult vissza. Ezen a tanácskozáson kimondták, hogy Károly uralkodói jogaihoz lépett. Kinevezte a kormányt miniszterelnök Rakovszky István lett, a kormány tagjai Beniczky Ödön, Andrássy, Apponyi, Szerényi, Grätz, báró Lohár és Peyer Károly.

Sopronból Győrre

Sopron állomáson öt vonatot állítottak össze, a király, a kormány, az Ostenburg küldöttség és két osztrák esendőrszázad Budapest felé indult. A vonat szombat délelőtt érkezett Győrbe, ahonnan délután három óra körül folytatást utjukat Ujkomárom felé.

A Bethlen-kormány mihamelst értesült arról, hogy Habsburg Károly Sopronba érkezett és Budapest felé tart, megette a szükséges intézkedéseket. Budapest előtt a kormány rendelkezésre felszedték a vasúti sínek, azonkívül csapatokat küldtek a király vonatainak és a királyi csapatok előrenyomulásának feltartóztatására. A magyar kormány ugyanis tudatában van annak, hogy a husvéti puccs megismétlése újabb a legalkalmatlanabb pillanatban történt. Minisztertanácsot értesítették, amelynek határozatairól telefonon értesítették a király kíséretében levő Rakovszkyt.

Statárium Budapestén és környékén

A minisztertanács befejezése után Horthy kormányzó hadiparancsot adott ki, amelyben a csapatokat figyelmezteti a hűség esküjükről, amelyet neki tettek. A kormányzó Nagy Pál tábornokot teljhatalmú katonai parancsnoknak

nevezte ki, rábízta a feladat, hogy a kormány akaratát érvényre juttassa és a királyi csapatokat ellen a hadműveleteket vezesse. Ugyanekkor a budapesti és pestvidéki törvényszék területére kihirdették a statáriumot. Katonai és állományi meg a pályaudvarokat, a táviró- és telefonközpontot és a középületeket. Ezalatt Károly vonata Ujkomáromnál vesztetett. A magyar kormány Vass József minisztert küldte ki Károlyhoz Horthy írásos tiszteletével és arra kérte, küldje bizalmát Budapestre, hogy ott meggyőződjön a való helyzettől. Vass József azonban nem juthatott a király elé.

A magyar kormánynak ez volt az első békekísérlete, amely azonban megfusult, mert a király környezetét Vass József minisztert nem engedte a király elé. A király és kísérete folytatni akarta útját, de Ujkomáromnál, az ottani huszárezred felszedte a sínek. Ostenburgék megkerülő mozdulattal visszavonulásra kényszerítették a csekélyebb számú huszárokat, helyreállították a Székesfehérvár felé húzó pályát, amelyen folytatták útjukat Budapest felé. Kéjjel tizenegy órakor érkeztek Bicskőre. Itt már a felkelőket a kormány csapatai várták. Az első ütközet Batorbágy-nál, Bicske közelében történt meg a király csapatai és Horthy csapatai között.

Ütközet Batorbágy-nál

A gyalogsági tűzharc órákig tartott, míg beavatkozott a harcba Budapestről kiküldött tüzérség is. Az Ostenburg-csapatok páncél-vonatának mozdonyát találta a tüzérség első lövése. Délelőtt tíz óráig tartott a puska- és gépfegyvertüzés. A harc Ostenburgék vereségével végződött. Ostenburgék kénytelenek voltak tíz kilométert visszavonulni, a kormány-csapatok állandó tüzelése közben. Ostenburg ekkor fegyverszünetet kért, de délután kijutott a harc. Rövid harc után a kormány-csapatok megtörték Ostenburg ellentámasztát, akiket további visszavonulásra kényszerítettek. Török-bálintnál újból felállottak Ostenburg csapatai és újra összecsapóztak a nemzeti hadsereg csapataival. Károly csapatai több halottat és sok sebesültet veszítettek. A kormány-csapatok vesztesége jelentéktelen. Horthy Miklós Nagy Pál tábornokot teljhatalmú katonai parancsnoknak

ment és a harcoló csapatok fölött szemlét tartott.

A magyar hivatalos jelentés

A M. T. I. a következő hivatalos közleményben számol be az eseményekről: Lehar ezredes és Ostenburg őrnagy parancsnoksága alatt a lázadók folytatják előnyomulásukat Budapest felé. A kormány először onyhabb eszközökkel próbálta az előnyomulást megállításni. A vasúti sínekre Nagy Pál gyalogsági tábornok több ponton felcsodotta, Ostenburg elővédel azonban a síneket helyreállították. Így történt, hogy éjjel a lázadó csapatok elővédel egész Budára tájkáig előre juthatott. A kormánynak, miután minden békés eszköz kimerült, fegyveresen kellett a támadásnak ellentánnia. A kormány csak akkor szánta rá magát az idegen kalandorok által félrevezetett magyar véreivel szemben fegyverhasználatra, amidőn azoknak a főváros közvetlen közelében történt támadó szándéku előnyomulása más megoldást nem tett lehetővé. Budára közelében sikerült ellenállás után a kormány még egy kísérletet tett. A király kíséretében levő Hegedűs Pál altábornagyot felkérte, hogy jöjjen Budapestre és győződjék meg a helyzetről. Hegedűs vasárnap délelőtt parancsoltatásával Budapestre érkezett. Bethlen jelenlétében Hohler, Anglia budapesti követé részletesen ismertette a nagy és kisantant állásfoglalását. Hegedűs ezután visszatért a Bicske közelében álló királyi vonathoz.

A magyar kormány feltételei

Közben Károly, akinek a vonata Bicskénél a nyílt pályán állomásozott, parlamentairet küldött.

Károly és Zita fogságba jutnak

Ekkor még a felkelők hátában is kormányhű csapatok állottak. A győri helyőrség tisztikara elhatározta, hogy a királytól a neki letelet esküjük alól a feloldásukat kéri. Mert abban a téves hitben álltak, hogy a király az antant bejegyzésével és a kormányzó tudatával jött Magyarországra. Ezt a határozatot futár vitte el Károlyhoz. A hír nagy lehangoltságot és elkeseredést keltett Károly táborában, annál is inkább, mert a harci események a királyhű csapatokra mindentűt balt ütöttek ki. A lázadó csapatok, mivel látták, hogy helyzetük tarthatatlan, 23-án este a nemzeti hadsereg parancsnokságához parlamentairet küldtek és fegyverszünetet kértek. A tárgyalásokra két megbízott: Miklós Javolszky és a tárgyalások Csekszabonban folytak. A magyar kormány részéről Kánya Kálmán rendkívüli követ és Sárkány Jenő altábornagy vettek részt a tárgyaláson és közölték a kormányzatnak azokat a feltételeket, amelyekből a fegyverszünet függ. Károly megbízottai, Grätz és Lehar átvették a feltételeket és gyors választ ígérték.

A király környezete beható tanácskozás után elhatározta, hogy a magyar kormány feltételeit nem fogja el és továbbra is ellenáll. A kormány csapatainak akciója újabb megtörte Ostenburgék ellenállását. A lázadók könnyelműek voltak menekülni. Ostenburg csapatainak nagyrésze elszéledt, a kötelek lelassan felbomlottak, egyes csapatokat Tatatóvárosra bevagyonítottak és nyugat felé irányították. A csapatok másik része Tatatóváros környékén az erdőbe menekült. Miután Károly csapatai szétszóródtak és vad futásban menekültek, a nemzeti hadsereg alakulatai megközelítették és körülfogták a királyi vonatot.

Károlyt cserben hagyták Mivel

Károly és Zita tehát fogságba jutottak. Lehar és Ostenburg mikor látták a helyzet tarthatatlanságát, megszöktek a királyi környezetből és szerelvényüket hátrahagyták. Rendkívül tragikus jelenetek között került Károly és Zita a nemzeti hadsereg fogságába. Itt esett fogságba Rakovszky István kinevezett miniszterelnök is.

Andrássy Gyulát és Grätz Gusztávtól már előzőleg Tatatóvárosra elfogta Siménfalvy ezredes

Intézkedés történt, hogy a királyi párt bantódás ne érje, biztonságukról gondoskodtak.

dött át a kormánycsapatokhoz és amnesztiát ígért, ha azok beszüntetik a harcot. A parlamentaire tárgyalta a kormány megbízottjaival és a hadvezetőséggel, de eredményre jutni nem tudtak. Ostenburgék helyzete mind tarthatatlannabbá vált, a csapatok egyre sűrűbb a balsikerek hatás alatt átpártolt a kormányhoz. Budapestre állandóan újabb csapatörmégek érkeztek a harc színhelyére, úgyhogy Horthy katonái felénybe jutottak.

Hétőn délután a lázadó csapatok megtudták, hogy félrevezették őket, a felbujtó tisztek ellen fordultak és többet közülük agyonütöttek. A királyhű csapatok között felbomlott a fegyver és ezzel el is tört a királykaland. A magyar kormány amikor látta, hogy frontális győzelmet aratott, újabb parlamentairet küldött Károly táborába és közölte Károlyval feltételeit. A kormány ragaszkodott hozzá, hogy Károly az angol követ rendelkezésére bocsátja személyét, hogy mondjon le a magyar trónról és közölje, hogy a puccs résztvevőit felelősségre fogja vonni. A lázadók azonban ilyen feltételek mellett nem mentek bele a kapitulációba.

Időt akartak nyerni, elrendelték tehát a csapatok sürgős visszavonulását. Újkomáromba akartak menni, azonban Tatánál tovább nem jutottak, mert Komáromnál az ottani helyőrség kormányhű csapatai újból felszedték a vasúti síneket. A kormánycsapatok közben folytatták előnyomulásukat, elvágták Ostenburgék visszavonulási útját és teljesen körülfogták. Ostenburgék azonban még mindig vonakodtak megadni magukat, mert rendkívül szigorúknak találták a megadási feltételeket.

Mihelyt az antant budapesti képviselői értesültek arról, hogy a királyi pár fogságba esett, felszólították Horthy kormányzót, hogy a királyi párt szolgáltassa ki és szűkösük esetén felelőssé tettekt őt. A nagyhatalmak a királyi családot a Baleárid szigetszoporthoz tartozó Malorka szigetére fogták internálni.

A királyt egész környezete, a tábornokok, magasrangú tisztek cserbenhagyták és elmene-kültek. A szerelvényt csak néhány tiszt őrizte. Amikor a kormánycsapatok a vonat közelébe érkeztek és azt körülvevették, Károly mellett már csak néhány leghivebb embere maradt. A csapatok parancsára, miután a katonák megszallították a vonatot, Károlyt és Zitát fogolynak nyilvánították.

Károly a tatati kastélyban

A királyi párt, miután fogságba esett, Siménfalvy ezredes ketenai a tatati kastélyba kísérték. Siménfalvy ezredes nyomban jelentést küldött a budapesti kormánynak és további intézkedéseket kért. A kormány azonban a továbbiakban az antant-megbízottakkal fog együttesen eljárni. A Bethlen-kormány megbízottját elküldte a tatati kastélyba Károlyhoz, akivel tisztán akarja Magyarországot közjogi helyzetében olyan fontos királykérdést. A magyar kormány több feltételt terjesztett az exkirály elé és azok elfogadását követeli. Ezek a feltételek:

Károly végleg mondjon le a magyar trónról

és ismerje el a *pragmatica sanctio* teljes megszűnését. Kötelező ígéretet tegyen, hogy többé nem tesz kísérletet az országba való visszatérésre. A Bethlen-kormány közölte az is, hogy a puccs résztvevőit felelősségre fogja vonni. A kizsákdapártban az a felfogás, hogy ha Károly nem mond le önként, a nemzetgyűlésnek kell a tróntól megfosztani őt.

Ostenburg főbelátte magát

A király elfogása után a kormány ellen lázadó csapatok fejvesztve menekültek. Ostenburg és Lehar együtt igyekeztek Sopron felé. Ostenburg menekülése közben, mint azt a „Virradat” közli, főbelátte magát. Lehar soráról egyelőre nem tudnak semmit Budapesten. A menekülés csak nagy nehézségekkel történhet, mert a felkelők mögötti területen is mindenütt a kormányhoz pártolt a lakosság és a katonaság.

A kormány nagy eréllyel lát hozzá a rendcsináláshoz. A puccsisták ellen a legszigorúbb rendszabályokat lépteti életbe, hogy egyszer s mindenkorra megakadályozza a lázadást. A puccs résztvevőit tekintet nélkül arra, hogy polgári vagy katonai személyek voltak-e azok,

atatarfális bíróság elé fogják állítani.

Felsgúrtás és lázadás büntetővel vádolják őket. A kormány álláspontja, hogy ezek a legitimisták az 1920. évi első törvények ellen vétettek.

A kormány elrendelte gróf Sigay Antal, nyugatmagyarországi volt kormánybiztosának letartóztatását is, mert becsületszavát adta, hogy karlista mozgalomban nem vesz részt és a Budapest elleni felvonulásban mégis ott látták.

A királypuccs leverése után, Budapesten idős két vezető külföldi diplomata kijelentette, hogy a Bethlen-kormány helyzete e siker után oly szilárdnak látszik, mint Európában egyetlen más kormány helyzete sem. A magyarok meg lehetnek elégedve kormányukkal, amely ilyen rendkívül nehéz helyzetet ennyi tapintattal és mégis ilyen eréllyesen tudott megoldani.

Lerombolták az Est kiadó hivatalát és nyomdáját

Azt a nyugtalanságot és zavart, amelyet a királykaland idézett elő, a felelőtlen elemek újabb kilengései követték. A budapesti ébredők a királykalandot arra használták fel, hogy zavart idézzenek elő és hogy rombolhassanak. Így nagy tömegek behatoltak az Athenaeum épületébe, amelyben az Est szerkesztősége van. A nyomdahelyiségben az Athenaeum négy rotációs gépet összetörték, onnan átvonultak az Est kiadóhivatalába, ahol szintén mindent elpusztítottak. A rendőrség csak későn értesült a rombolásról, így azt megakadályozni nem tudta. Támadást készítettek elő a szociáldemokratapárt lapja, a Népszava ellen is, ott azonban rendőri készségűs állott készenlétben, amely megakadályozta a pusztítást.

Horthy proklamációja

Horthy kormányzó kiáltványt intézett a magyar nemzethez, amelyben rámutat arra, lelkiismeretlen egyének a királyt félrevezették, rábírták a Magyarországra való visszatérésre, nem törődve a polgárháborúnak, az idegen megszállásnak, az ország megsemmisítő biztos következményeivel. A nemzeti hadsereg hűsége, a magyar nép józansága elhárította a veszedelmet és a kormányzó megőrizte a fejezt ki mindazoknak, akik melléje állottak. A Dunántúl há népének és a főváros híggadt lakosságának külön is tolmácsolja köszönetét, de megemlékszik a főváros nagyszámú munkásságának hazafias viselkedéséről is.

A kereszténypárt és a kizsákdák állítják a puccsot

Hétőn a kora esti órákban elterjedt a hír, hogy a király őrizetben van. A kereszténypárt értekezletet tartott, amelyen megállapították, hogy az akcióhoz a pártnak semmi köze nem volt. Tiltakoztak a külső hatalmak beavatkozása ellen, mert a királykérdés — szerintük — Magyarország belügye. Bernoldk miniszter Andrássy pártelnök kizárását indítványozta. Hosszabb vita után az indítvány fölött érdemileg nem határoztak, hanem kimondták, hogy elítélik azokat, akik a kísérlet kezdeményezésében és végrehajtásában részt vettek.

Nagyatádi Seabó egy küldöttség előtt kijelentette, hogy a kizsákdapárt állandóan hangoztatta, hogy Magyarországnak le kell ráznia a Habsburgok igáját és szabadon kell megválasztania királyát. Rámutat arra a végzetes veszélyre, melyet Károly királynak csak egynapos uralma is okozhatott volna az országnak. Az események igazolták a párt álláspontjának helyességét.

Lipták Pál volt államtitkár kijelentette, hogy a karlista puccs résztvevői hazaárulást követtek el és vagyonekhozással kell őket büntetni s vagyonaikból az elesettek hozzá tartozóit kell támogatni.

A kisantant Károly sürgős eltávolítását követeli

A kisantant kormányok budapesti képviselői megjelentek a magyar kormánynál, amelynek ultimátumot adtak át. Az ultimátumban nagyenyőkoros terminust engedélyeznek Károly király eltávolítására. Ha a magyar kormány a határidő leteltéig Károlyt nem távolítja el az országból, a kisantant államainak egyezménye életbe lép és az intervenciót végrehajtják.

A Havas ügynökség jelenti hivatalosan: A nagykövetségi konferencia utasította a szövetségesek budapesti képviselőit, hogy jelenjenek meg ismételtan a magyar kormánynál és szólítsák fel, haladéktalanul proklamálják Károly trónfosztását, különben a szövetségesek minden felelősséget elhárítanak magukról azokért az eseményekért, amelyek bekövetkezhetnek.

Elkerülhetetlen a kisantant beavatkozása

Bukarestben ma igen befolyásos és mértékadó helyen kijelentették, hogy a kisantant beavatkozása akkor sem lesz elkerülhető, ha a királykaland befejezettnek tekinthető, mintán a magyar kormányzat jelenlegi összetétele állandó veszélyt jelent a szomszédos államokra.

Károly király puocskisérlete különben se tekinthető befejezettnak, mert a magyar belpolitikai helyzet percről-percre zavarosabbá és bizonytalanabbá válik. Vidéken és mindent megindult újból a karlista agitáció és sok helyen már véres összeütközések is voltak a legitimisták és karlisták között. Több nyugat-magyarországi zsidóalj, amelyek Károlyhoz csatlakoztak, elindultak állomáshelyükről. A legitimisták és Horthyisták kivül a köztársasági párt is megkezdte akcióját, különösen Budapesten.

Készenlétben Csehország

A ma délutáni magyar gyorsvonatot a csehek nem engedték be Csehszlovákiába. Ejjel reflectorokkal világították meg Szob határát. Valamennyi cseh polgári és politikai hatóság permanenciában van, a kormány minden intézkedést megtett az esetleges katonai intervencióra. A tegnapi miniszter tanács üléséről hivatalos jelentés szerint a cseh kormány ezentúl magát mindama intézkedés megtételére, amivel a Habsburg-problémát ezáltal végérvényesen elintézheti.

A jugoszláv kormány intézkedései

Károly király visszatérésének hírére a jugoszláv kormány minisztertanácsot tartott, amelyen az antant belgrádi képviselői is résztvettek. Budapestre érkezett hírek szerint Jugoszlavia elhatározta a baranyavideki szénbányák újbóli megszállását, mert a jelen helyzetet alkalmasnak tartja erre. A belgrádi Avala távirati ügynökség jelenti: A kormány elrendelte a Magyarországgal való vasúti forgalom bezüntetését. Három hadosztály parancsot kapott, hogy vonuljon az északi határra.

Románia egyetért az utóállamokkal

Take Jonescu külügyminiszter ma reggel a magyarországi események ügyében hosszabb megbeszélést folytatott a cseh és jugoszláv meghatalmazott miniszterekkel, majd a francia meghatalmazott miniszter hívta magához. Azután a minisztertanácsra hajtatott, melynek tárgyszorátán csupán a magyarországi ügyek szerepeltek. A minisztertanács után Averescu a külügyminiszterrel a királyhoz ment, hogy informálják a magyarországi eseményekről.

Averescu miniszterelnök és Take Jonescu külügyminiszter csaknem másfél óra hosszat voltak a királlyal audiencián és referáltak neki a magyarországi eseményekről. A kihallgatás után Take Jonescu kijelentette, hogy Romániának ugyanez az álláspontja, mint a kisantant többi államainak és ez lesz az első alkalom a fegyverbarátság bebizonyítására. Az utóállamoknak nem szabad tűnni, hogy a st.-germánai békén csorba esnek.

A nagyantant internálja Károlyt

Az olasz kormány értesítette Jugoszláviát, hogy minden tekintetben támogatja azokban

a sürgős intézkedésekben, amelyek Károly valalkozása ellen irányulnak.

Az angol sajtó fel van habozva a Habsburgok újabb puccsa felett és eltiltli Károlyt, aki megszegte a svájci szövetség-tanácsnak adott becsületességét. Ezután teljesen kizártnak tekinthető, hogy Károly Svájcban menedékhelyet kapjon. A svájci szövetség-tanács intézkedni fog, hogy egész udvarát távolítsák el, meri megszegte azt az ígéretet, hogy politikába nem avatkoznak. Valószínűnek tartják, hogy az exkirályt internálni fogják.

Beregi Armin mérnök nyilatkozik palesztinai tapasztalatairól

Európai kulturájú emberek kellene Palesztinában

— Az Új Kelet tudósítójától —

Budapest, október 24. Megírta az Új Kelet, hogy Beregi Armin mérnök, a budapesti Palesztina-hivatal elnöke tavasszal a Mehandesz-mérnökséppel együtt Palesztinába ment, hogy ott egy részvényszásság megbízásából egy modern téglagyárat építsen. Beregi mérnök munkálatait befejezte és a napokban visszatért Budapestre. A „Zsidó Szemle” munkatársa felkereste Beregit és a vele folytatott rendkívül érdekes beszélgetésről a következőket írja:

Eregi csak egy két napja érkezett haza, de az utazás fáradalmának nyoma sincs rajta. Friss és erős. Arról, melyet a déli nap heve bronzra pörkolt, sugárzik az egészség. Szívélyesen fogad, ledit, cigarettával kínál.

— Valószínűleg egyiptomi cigeretta — mondja mosolygva — ilyen szívnak kint a chaluok. Ez van bőven. No és van egyéb is, csak persze meg kell érte dolgozni.

Sok mindenről és nagyon sokat tudnék beszélni. Azt hiszem, egyelőre legfontosabb a politika. A palesztinai politika és a tengelye az arab kérdés. Erről beszéltek a legelőbb a karlebbi kongresszuson, pedig úgy vélem, hogy ez a kérdés nem olyan nehéz, mint amilyennek feltűntek. Persze óvatosan kell kezelni, mert a jogi formulákhoz való merő ragaszkodás és a harcias „snajdizság”, ahogy egyesek megoldani vélték, csak jobban elmergeszítte. Elvégre meg kell gondolnunk azt, hogy az ország lakosságának 85%-a arab. Véleményem szerint az arab kérdés csak az európeizmus alapján oldható meg. Európai kultúrával, európai modorral, szeszettel és megértéssel kell közelednünk az arabokhoz és akkor győzünk.

A zsidó fogorvos és az arab asszony

Mondok egy kis esetet, amely azonban nagyon jellemző az arab pszichére és arra a hatásra, amelyet az arab lélekre az európai kultúrának bármilyen megnyilatkozása tesz. Egy fogorvos „híjott” Palesztinába és a german kolónián letelepedett. Eleinte rosszul ment a sorsa, zsidók nem látkak közelében, a keresztényeknek meg volt fogorvosuk, az arabok pedig egyszerűen nem járnak fogorvoshoz. Egyszer aztán mégis akadt egy arab páciense. Egy asszony. Nagy fájdalmi voltak s az ura végre elszánta magát és elvitte a fogorvoshoz. Ez a legnagyobb készséggel állott rendelkezésére, ami természetesen is hamarosan meggyógyította az asszonyt. Ettől kezdve az arabok sürin kerestek fel. Nemrég deputációba ment három asszony és meghívták, hogy menjön közelebb lakni Jaffába, ott könnyesen berendezett lakás várja és annyit kereshet, amiből gond nélkül megélik. Így is lett.

A magyarországi chaluok

Az arab egyébként olyan, mint a világon minden paraszt. Arra néz csak, hogy menő-többet teremjen a földje és menő drágábban adja el a buzáját. A nemzeti érzések, mely az intellektuális jelkéből csodálatos virágokat hajtat, nyoma sejtos nála. A nacionalista mozgalmat Haifából és Bayrutból táplálják mesterségesen, de hogy mennyire nincs gyökere az arab lelkében, azt mutatja a májusi bojtot kudarcra is. A legnagyobb erőszakkal lehetett csak fenntartani pár napig, aztán önmagától megszűnt, mert bizony szívesebben adta el az arab a buzáját pár piásterrel drágábban a zsidónak, mint olcsón akár egy sejknek is. A saját érdekünk diktálja, hogy az arabok kultúrátörvát s ezzel együtt az élet igényeit emeljék, mert csak ezzel szüntethetjük meg azt a viszonyt, hogy a Palesztinába özönlő zsidó pénz mind az ő lakjuk fenekére vándoroljon. Ehhez persze az európai kultúrember beiktatása és tapintata szükséges s ki kell küszöbölünk az orosz zsidóknak nicevo, így is jó elvét, mely

lassanként a cárizmus bürokráciájának szellemé honosítja meg Palesztinában. Épen ezért dicsére illeti meg a magyarországi Palesztina-hivatalt, mely csupa kulturálisan felkészült és kiválóan szakképzett embert küldött ki, akik valósággal fogalommal lettek már Palesztinában. Minden vezető műszaki állást ők töltenek be s azzal, hogy munkaadóik szabad kezet engednek nekik a vállalkozásban, a munkakalkák egy részét is ők teremtik meg.

Fényképet mutat. Egy hatalmas épület vaszerkezeti fedélén 30—40 munkás dolgozik, a másfél a modern felszerelésű gyárat teljesen készen mutatja. — Ez az a téglagyár, — mondja Beregi — amelyet én építttem a sivatag közepén, ez meg itt a gyár műszaki vezetősége.

Most egy nagyon értékes fényképet vesz elő. Egy éretti kukoricatábla. Az egyes szarak négy és fél méter magasra nyúlnak, ami nagy ritkaság. — Látja — mondja szinte megharagot — milyen al-dott föld ez, energiával és szorgalommal csodákat lehet elérni vele.

Ady Endre versei héberül

Aztán a Héber kulturáról beszélgettünk.

— Ez az egyetlen, ami rohamosan és nagy-szerden fejlődik. Hogy a kis gyerekek héberül beszélnek, héberül hancuroznak az utcákon és héberül negatják a szamarukat ezt úgyis tudja, ezzel nem mondok semmi újat. A héber nyelvnek varáz-sos erejét, mellyel lassanként a „góluszból” hozott jiddis és más nyelvek fölé kerekedik, egy nagyon érdekes megfigyelés igazolta előttem. Megfigyeltem ugyanazt az embert, mikor jiddisül és mikor héber-ül beszélt. Ha jiddisül beszélt, a gólusz zsidó állt előttem gesztikulálásával és alázatos hajlongásával; a héber szó csodálatosan megváltoztatta, a háta ki-egyenesezett, szemében az önnudt büszke lángja gyult ki s egész lényét belengte egy hateréves kultúra ma is friss levegője.

— A héber irodalom is gyönyörűen fejlődik. Pár hónapja kint van Palesztinában a magyaror-szági származású héber költő Avigdor Feuerstein, aki nagyon érdekes kulturafeladatot vállalt magára, Héberre fordítja a magyar irodalom remekét. Eddig lefordította Az ember tragédiáját, Petőfi Apostolát és mostanában kiadott egy héber anthológiát, amely mintegy 50—60 Ady-verset tartalmaz. A magyar költő verseit valószággal szétkapkodták. A költők és kritikusok a legnagyobb hódolattal és elismeréssel szólnak és bizonyos, hogy ez a csodálatosan gazdag és hatalmas erejű költészet maradandó hatással lesz a fejlődő héber irodalomra.

Askaloni ásatások

Most a könyvszekrényhez lép Beregi, nagy doboz vesz ki belőle. A dobozból egymásután kerülnek ki egy kétezr év előtti, sőt még idősebb kultúra emlékei. Olajmécsesek ősi zsidó motívum-mekkal, egy berisz kős köből (ahogy a biblia el-írja), egy aranyhangszer, amelyen primitív szájo-romb féle, csilmláló platínával bevont, kecses, mű-vészeti formájú üvegok, érmek, pénzok a Makkabeusok korából, ó-héber felirattal, egyik lapjukon palma, másikon buzaalakú, Piolomaeus korabeli egyiptomi ezüstpénz, érmek a római császárok Augustus és Claudius idejéből...

— Ezeket mind az askaloni ásatások alkalmával szerezték. Legtöbbje egyedülálló ritkaság s még a londoni Britisch-Muzeumban sincs párja. Ki fogom őket állítani, ha lehet a Magyar Nemzeti Muzeumban, ha nem akkor a zsidó muzeumban.

Kő a szent templom romjaiból

— De van ám egy sokkal érdekesebb leletem is, egyszerű, de annál becsesebb.

Ezzel a papirosból gondosan kibont egy kö-darabot, faragatlan homokból, amely egyenesenül és vastagon gyönyörű kék zománcal van befestetva.

— A Kidron völgyében találtam, ahol Jósephus Flavius szerint Típus zsoldosai szétszórták a szent templom romjait. A romok állítólagos helyén ástam ki. Egy híres archaeologus megállapítása, de a kőnek megának az alkata, a faragatlansága, (a biblia szerint tiltva volt a szent templomokhoz használt követek kifaragása) is amellett bizonyít, hogy ez a kő a szent templom romjaiból való!

Nézze, nézze a követ és valami furcsa meghatódottság száll meg mindkettőnk. A két zománcos nemes kődarab pusztulástól, gyászról, egy nép, egy ország kétezeréves tragédiájáról beszél. A megállódott visszaemlékezés elfojtja a szavunkat. Csend lesz. Búcsuzom is.

— Majd máskor többet, — mondja még Beregi. — Különben is szándékomban van egy cikksorozatot írni és előadásokat tartani palesztinai emlékeimről, amelyek örökké feledhetetlenné maradnak számomra.

Életünk gyermekeinkben teljesül. Magunknak adunk, ha a Tarbutnak adunk

Moldvai zsidók között

— Az Uj Kelet kiküldött munkatársától —
I.

Az Uj Kelet amióta mint napilap szolgálja az erdélyi zsidóságot, állandóan szívt helyezett arra, hogy ismertesse az egyetemes zsidó élet minden megnyilvánulását. A zsidó élet és irodalom ismertetése körül az elmúlt esztendőben igen sok közlemény jelent meg Szabó Imre tollából, aki különösen ezen a téren fejtett ki intenzívebb tevékenységet. Lapunk most e munkatársunk tanulmányai kiművelése céljából azokba a romániai zsidó centrumokba küldte, ahol a zsidóság tömegi kifejtett népi élet keretét között élnek. Első útja a moldvai zsidók közé vitte, Jasiha, ahol a romániai zsidóság különös kulturáját, hagyományait, vallási szokásait tanulmányozhatta. A jogfosztottság következtében ez a népi élet sajátos alakot öltött és ez eleve, nem csak vérszerűen meggyalvánál ma is, amikor a háború után a moldvai zsidóság a szabadságjogok birtokába jutott. Régi nemes szokások, csunya kinévésekkel együtt fogja találni munkatársunk írásában az olvasó.

Uj világ, amit eddig csak az irodalom tükrén át láttunk, nyílt meg előttünk Beszarábiában, ahol a carizmus zsarnoki levegőjében nevelkedett fel a mai zsidóság. A zsidó közelet két nevezetes embere lakik itt: *Kogam Bernstein*, a cionista világszervezet nagy intéző bizottságának volt tagja, aki a prágai tárgyalásokról mostanában érkezett haza. Résztvett a tárgyalásokon, ahol igen fontos döntéseket hoztak a palesztinai bevándorlás tárgyában. Ugyanabban a városban — Kisenewben — ahol ez a régi, ódaadó és tehetséges cionista orvosi praxist folytat, él az ortodox zsidóság egyik világhíressége: *Zirlehorn* főrabbi. Ott laknak a százhuszezer zsidó lelket számláló városban, amely különböző zsidó szellemi áramlatok hatása alatt álló sajátos világát, de a meggyőződéses különbözősége mellett is egy gondolat hatja át őket: a zsidó regeneráció.

De Beszarábia zsidósága egy nagy világ történelmi ügy, az ukrán menekültek ügye középpontjába került. Az utolsó hónapokban ugyanis a zsidóhulláz Ukrajnában dél felé toltódott el, a menekülők tömege tehát a legközelebbi határralamba sodródott. Irtozat, könny, fájdalom jött be a menekülőkkel Beszarábiába. De próba tételeit egyáltalán a zsidó azonosítás, a zsidó szív és a zsidó akarat. A kisenewi és a beszarábiai egyéb városok zsidó népe megmutatta, hogy történelmi hívatása tudatában van. Sehol a világon semmi önzetlenséggel, annyi nemes odaadás: al testvér a testvért nem istápolta, mint itt. Az elhagyatottak sorsán mindenki dolgozik. Aki nem teszi, azt a zsidó közösség megvetéssel löki ki soraik közül. De a segítés feladata nem hárulhat teljesen erre a zsidóságra. Eddig az amerikaiak a Joint útján fejtették ki díszeset érdemű jótéti munkát, most már a regatelli zsidók is segítő bizottságokat szerveztek és a bizottságok útján igyekeznek a hontalanok fájdalmát enyhíteni. Bizonyos, hogy Romania egész zsidósága kényszerülve lesz majd a kérdéssel foglalkozni.

Jasi felé

A Jasi felé induló vonathál tenger nap. Zsidót keresek a sötét perzsona, akivel már az uton megkezdtem tanulmányaimat, és olyan, aki céljaimat szolgálhatná, nincs. A másik sínparon zsutok vagonokból eső dalok szállnak a guzlica ütemi mellett: a homályt édes, borongó sejtelmek szövik át; halk beszéd zsongása között siklik végtelenbe a szomorú moldvai ének.

Azután elhal. Egy távolabbi kocsiból zsidó templomi ének hullámkzik ide, ujjei szövegének hangjai átitatott varázsolnak a füst és korom közé.

Egy magas, szőke férfi jön hozzám, mindjárt barátságos beszélgetést kezd, azt mondja, Ausztriából került ide, mozdonyvezető, minden mozdonyt egyformán jól, egyforma biztonsággal vezet és hozzáteszi, hogy jó itt

Romániában, van mit enni és megbecsülik a szakembert. Pedig, hej, mi csoda élet volt Bécsben valaha! Tizenkét krajcár a kis guiyás és az ember az ötödik utcába ment, hogy két krajcárral előcsobba ihasson egy fellitor ideit. Minden megcsúszott Bécsben, a krajcár, a boroska, a kodály, az olcsó guiyás.

És a boroskához és az olcsó guiyáshoz kapcsolót kontibuját továbbhírt akkor is, amikor már a jasi-i vonat ablakából néstem ki. A vonat már indult, a jó esztráknak bucsút intettem, de ő nem bucsuzkodott, sok mondandója volt még.

— Sie Herr! — szól és futott a vonatnál — ich sag Ihnen, alles ist schlecht in dem kleinen Österreich, aber a Recht hat man dort. Jedermann findet dort sein Recht!

Ezt az utaválót bevágtam, azután néstem a várost. Egy darabig zajlott, kocsilásra, villamoscsilingelés, tüzpontok jeleztek Bukarestet, végül a sötétség azt is elnyelte.

Leültem és egy darabig gondolkodtam az esztrák bölcseletén. Vajon kárpótolja-e az igazság — ami bőségben ömlik mindenki számára Bécsben — a kényeret és vajat, ami kevés szerencséseknek jut csupán. Azután arra gondoltam, milyen jó volna elaludni és reggel — menetrendszerűen — Jasi előtt fölébredni és nekidülni a párnázott támasztáshoz és aludtam. Pedig ki akartam tapasztalni, mi igaz a regatelli vasutakról elszórt hírszertekekből. Átaludtam első hosszabb utamat; ez már cáfolja a vasutak rossz híret és hogy reggeli kilenc óra helyett csak délben érkezünk, Jasiha, ezért senki követ ne vessen a vasútra. Hyeszni a legjobb vasut családokban is előfordul. Mirecsai tájképnél ébredtem, itt még unalmas végtelenségében terpeszkedett a moldvai róna, kis vályogházak röfögő jöszággal, egy messziről idehallatszó kúrtbang, egy templom szögletes tornya a láthatáron tarkították az álmos tájat. Csak Targul Frumos után bontakozott ki az fűtő tájkék; sárga, vörös és zöld színekben pompázó őrsi erdő tárul az utas elé, szőlős hegydombok, gyümölcskertek, legelők szelcs, vidám világa.

Szabó Imre.

Hagyaszabdsu előkészületek az országgyűlési cionista konferenciára

Zsidó kézműipari kiállítás — Művészeti ételek — Sport és diák-kongresszusok

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Erdélyi zsidósága december ötödikén másodízben fog összejáráni Kolozsváron, hogy a jövő évben elvégzendő zsidó munkát megállapítsa. A tavalyinál sokkal imponzabbnak tervezett országgyűlési konferencia előkészítésében az összes kolozsvári zsidó egyesületek részt vesznek. Az ötnapos konferencia tartama alatt gyűléseket, előadásokat és kiállításat fognak rendezni, melyek az erdélyi zsidó élet fejlődéséről fognak tanúbizonyságot tenni.

A kolozsvári zsidó nők „Jehudith” egyesülete a Bönoth Haallijah zsidó leányegylettel együttes kiállítás rendez zsidó motívumú kézműmunkákból. A kiállítás művészi értékét emeli, hogy ez az első erdélyi zsidó kiállítás. A résztvevők száma százon felül van, akik körülbelül félszáz szobonál-szob kézműmunkát állítanak ki.

A konferenciával kapcsolatban a Jehudith nagygyűlésben kultúratiót rendez. Az estély mészorát a zsidó irodalom és művészet legjavából állították össze. Külön eseménynek vehető, hogy az előadás megnyitóját dr. Nadja Ohrenstein-Brodsky, a zsidó népmozgalom egyik ismert vezetője fogja tartani.

A Haggibbor zsidó sportklub vezetősége elhatározta, hogy a második erdélygyűlési cionista konferencia alkalmából országos kongresszusra hívja össze Románia valamennyi zsidó sport- és tornaezsejleteket, hogy az egyesületek állandó kapcsolatot létesítsenek egymás között. Ugyanezen a kongresszuson megállapítják majd a zsidó ifjúság testnevelési problémájának irányelveit is. Az „Ivria” héber irodalmi egyesület szintén magas művelő kuli-

tareteket rendez. A műsor valamennyi száma hébernyelvű lesz.

A zsidó ifjúság munkára való aprkentése céljából az Ezra és Barisszia zsidó diákegyesület kongresszusra hívja össze Erdély felsőbb-iskolai, főleg egyetemi hallgatóit. A kongresszus a speciális zsidó problémákon kívül a diákság általános helyzetével és problémáinak megoldásával fog majd foglalkozni.

A parasztpárt részt vesz a parlament munkájában

Hírek Titulescu lemondásáról

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az Averescu-kormány és a parasztpárt közötti tárgyalások ugyan nem jártak azzal az eredménnyel, amelyet kormánykörökben vártak, mégis elérte Averescu azt, hogy a parasztpárt részt fog venni a megnyíló parlament ülésén. A kormány helyzete ezáltal — a Vioturul jelentése szerint — lényegesen megerősödött. Amennyiben a többi ellenzéki pártok a kamara ülésén nem fognak részt venni, a mandátumokat megsemmisítik és kiírják a részleges választásokat.

A parasztpárti magatartása

A parasztpárti végrehajtóbizottsága különben tegnap ülést tartott, amelyen főleg a novemberi pártkongresszussal foglalkoztak. Mihailache szerint a parasztpárt és a kormány közötti tárgyalásokat csak azért hírszteleik, hogy fogalomzavarokat keltsenek. A parasztpárti főgondját most azt képezi, hogy a párt szervezetét vidéken tökéletesítsék.

A parasztpárti a következő kommunikét adta ki: Az a hír, hogy a parasztpárt végrehajtóbizottsága tegnap ülésén a parlamentbe visszatérés felől tanácskozott, a fantázia szüleménye. A végrehajtóbizottság nem is tartott ülést, csupán a pártprogram előkészítésével megbízott albizottság ülésezett. A kommuniké tehát nem azt mondja, hogy a párt nem tér vissza a parlamentbe, csupán azt, hogy ezzel a kérdéssel a végrehajtóbizottság tegnap ülésén nem foglalkoztak.

A hadügyminiszter Beszarábiából

A beszarábiai állapotokról elterjedt hírekkel kapcsolatban Rascanu hadügyminiszter a következőképpen nyilatkozott:

— Az alarmhírek nem felelnek meg a valóságnak. A hadsereg teljesen intakt és jó viszonyban él a lakossággal, amely minden támogatást megad. A Dnyeszteren túlról jövő támadásokat sohasem követik el reguláris csapatok, hanem mindig bandák, amelyeknek tagjait azonnal kivégezik, ahol találják.

— Uj intézkedéseket tettünk, megerősítettük az őrségeket és az összes dnyesztermenti falvakban polgárőrségeket szerveztünk, csendőrök vezetésével, a telefonállomásokat pedig szaporítottuk. Mindezen intézkedések eredményei már érezhetők, mert a rablóátadások majdnem teljesen megszűntek. Az egyesítés beszarábiai katonai parancsnokság nem jelent katonai diktatúrát, annál kevésbé, mert csakis azon hatóságok vannak nálja ründelve, amelyek a határokat őrzik és a belső rendet fentartják, vagyis a prefektusok, a sziguranca és a rendőrség. Ez pedig parancsoló szükség volt. Mihelyt a rend végleg helyreáll, a katonai főparancsnokságot megszüntetjük.

Titulescu lemond?

Titulescu és Take Jonescu között már régebbi idő óta bizonyos ellentétokről beszéltek. Ezek az ellentétek most az új adótörvények kiadásán álló végrehajtása miatt még jobban kiéleződtek és szombat este az a hír terjedt el a fővárosban, hogy Titulescu minisztertanácsával iennálló véleményeltérések miatt beadta volna lemondását, amelyet a miniszterelnök még nem intézett el. Titulescu szombat este Berlatba utazott Take Jonescu birtokára és így visszaérkezéig nem lehet megállapítani, mi igaz ezekből a hírekből.

A belgár király házassága.

Szofiából jelentik, hogy a Politika című lap szerint Stambulinszky miniszterelnök a napokban Bukarestbe utazik, hogy Boris király és Marioara hercegnő házassága ügyében tárgyaljon. A házasság — a lap szerint — elvban már el van határozva.

HIREK

AZ UJ KELET TARTALOMJA:

Szerkesztőség:	577
Kiadóhivatal:	544
Zs. N. Sz.	558

Bialik: Hét át felől

Nem kedvetekre jöttem én hozzátok,
Hát át felől jövök, mert küld a távol,
Én rátek hullok, mint kalásza harmat
És mint az otti füvekre hull a sápor.

Hiába volt lérmás sügő basszédtek
S hiába dallal hódoló a szatók:
Galambojtát melengettem ki néktek
És kigyó pántaht hájjából ki rátok.

Engem nem hat meg tapsok sügő árja
És megdőgölten fekszik itt a porban
Hanyos, visszhangos, csengő hódoldatok:
Én rálapostam és én szétlöpörtem.

Seemetek halott tüskének vagyok
Utolsó fekete villám, s mássa
Egyedre harapott fogatok között
Dühösök utolsó megegyezésre.

Ra én beszélek megnevel az ég,
A föld megáll és nem forog tovább.
Halott kősziklák görögnek el
És szomjasan isszák isten szavát.

9. j.

— **Hirsch Ödön** nagybeteg. Hirsch Ödön kolozsvári szeszgyáros, az erdélyi zsidóság kiváló elnöke, a széles körökben ismert filantróp súlyos betegen fekszik a Vöröskő kórházban. A nagybetegen fekvő nagyiparost háromszor egymásután megoperálták. Betegsége iránt városunkban nagy az érdeklődés.

— Az erdélyi kamarák nem veszik fel a rogátbéli ügyvédek. Antonescu igazságügyi miniszternek ismert rendeltére, amely a rogátbéli ügyvédeknek a kamarába való felvételét kötelezővé teszi, most az ügyvédek egy határozat, hogy passzív rezisztenciába lépnek. Ez a határozat még publikálva nem lett, de ha az ügyvédek végrehajtának, annak előre nem látható következményei lennének, mert illetékes helyen nyert információ szerint esetében az ügyvédi kamarákat elosztatják.

— **Jorga előadása** a párisi egyetemen. Párisból jelentik: Jorga tegnap este a Sorbonne-ban előadást tartott Romániáról negyvenháromezer előkelő közönség jelenlétében. A szónok rámutatott a franciák és románok közötti szellemi különbségre, valamint természetfeletti rokonságra. Jellemző a román népet, annak jó és rossz tulajdonságait. Előadása végén meleg felhívást intézett a francia néphez, kérve továbbra is őrizze meg barátai völgységét Románia iránt. Az előadás után Jorgát nagy ünnepségben részesítették.

— **A nagyzebeni papi kongresszus.** Nagyzebenből jelentik: A papi kongresszus befejeződött, amelyen kimondták határozatukat, hogy a görögkatolikus egyházi konferencia erőiesen tiltakozik, a vatikánval való egyesülés ellen. Az egyházi unifikáció csak egy történelmi meg, hogyha az egyházak teljes autonómiát kapnak.

— **Földkisajátítási bonokat adnak a birtokosoknak.** Bukarestből jelentik: Két héten belül forgalomba hozzák a földkisajátítási bonokat amelyek 500, 1.000, 5.000, 7.000 és 50.000 leiről szólnak. A földbirtok tulajdonosok, akiknek birtokait kisajátították a földosztás után ilyen bonokat kapnak, amelyeket az állam időszakonként bevált.

— **Tüzező Fokszámban.** Fokszámból jelentik: A város környékén óriási tüzező dühöng. Több ház és a lángok martaléka lett, azokon kívül számos állami és magánérdő legett. A kirendelt katonaság kevésnek bizonyult, a tüzező még mindig

— **Az igazságügyminiszter** Temesváron. Antonescu igazságügyi miniszter vasárnap délelőtt Temesvárra érkezett. Délután a bíróság tagjai tisztelték nála, öt órákor pedig az ügyvédi kamara harminc tagu küldöttségére került fel a miniszter. Kintner dr. ügyvéd, a kamara titkára arról kérte a minisztert, hogy nevezzen ki 6 le bírákat, mert a régiak a folytonos áthelyezéssel való felcserélésben elhagyják helyüket. A nyelvhatalmal kapcsolatban arra kérte a minisztert, hogy szövege az ügyvédeknek, akik még nem bírák, kiképzésben a román nyelvet, engedje meg, hogy beszédnyelvükben és a tárgyalásokon a magyar nyelvet használhassák. A miniszter kijelentette, hogy gondoskodni fog arról, hogy a bírák eáltalán áthelyezése megszűnjék, a nyelvhatalma vonatkozólag kijelentette, hogy azok az ügyvédek, akik nem bírák a román nyelvet, köztük nyelvi beszédnyelvet használhatnak.

— **Heggyfőkolták a belvár hadügyminiszter.** Szegéből jelentik: Dimitrov hadügyminisztert tegnap meggyilkolták. A tettestek macedóniai komitások voltak, akik elmondták. A gyilkosságot azért követették el, mert a hadügyminiszter a legutóbbi erőiesen intézkedéseket tett folyamatba a komitások ellen.

— **Végzetért a szak szervezeti kongresszus.** Brassóból jelentik: A szak szervezeti kongresszus befejeződött. Az utolsó gyűlésen megválasztották az országos szak szervezeti tanácsot, amelynek tagjai: Bartha Kolozsvár, Sohn Arad, Szász és Roth Brassó, Bartók és Pecan Marosvásárhely, Matineanu és Damian Bukarest. Heves vita volt a székely körűl, végül Bukarest mellett döntöttek. A szak szervezeti tanács a kongresszus után alakuló ülést tartott, amelyen megválasztották egy román és egy magyar fizetett titkár a tanács ügyeinek vitelére. Általános vélemény szerint az új szak szervezeti tanács csak akkor fog tudni működni, ha a kolozsvári szak szervezeti tanácsal megegyezést tud létesíteni.

— **A Haggybörze** kibevetése estélye. Hirt adtuk már arról, hogy a Haggybörze sportklub saját klubhelyiséget rendezett be magának Avram Janou utca 18 szám alatt. A nyilvános és műsoros klubavató estét nov. hó 1-én esti fel 9 órákor rendezi a Haggybörze. A klubavató estére az egyesület meghívja Kolozsvár összes hivatalos notabilitásait, a zsidóság képviselőit, valamint az összes társaklubokat. A nagyközönség részére belépőjegyek állnak rendelkezésre, melyeket a helyszínen, a pénztárnál, valamint a László-féle drogériában lehet elővetelben kapni. A műsoros est igen nagy sikerűnek ígérkezik. A hivatalos részt, tánc és vacsora követi.

— **Gyűlést a portugál ellenforradalom.** Liszabonból jelentik, hogy ellenforradalom minden vonalon győzött. Az új kormány programját adott ki, amelyben elítélte a gyilkosságokat és kijelenté, hogy a tetteseket meg fogják büntetni. A liszaboni kormány ültetése összes külföldi követet, hogy a portugáliai eseményekről ne közöljenek semmit a külföldi sajtóval.

— **Nagyvárad** állati erősen meghalt. Nagyváradról jelentik, hogy dr. Mayer László tiszt főorvos tegnap tragikus körülmények között meghalt. A városszerző nagy népszerűségnek örvendő orvost tegnap morfininjekciót vitt és vérmelegséget kapott, melynek áldozatává esett.

— **Cionista meeting Nagyváradon.** A Nagyvárad Cionista Szervezet és a Zsidó Nemzeti Szövetség október 30-án népgyűlést rendez a Vigadó-variété nagytérben. A Zsidó Nemzeti Szövetség központja képviselőiben részt vesznek Glasner Móse főrabbi és dr. Fischer Tivadar, a Zsidó Nemzeti Szövetség elnöke. A nagyvárad cionista szervezet irodája ezután felkéri a vidék szervezetek vezetését, hogy kiküldötteket jelentsék be a nagyvárad cionista szervezet irodájának, Deák Ferenc utca 9. szám alatt. Este a Metropolitertemben 200 terítékes bankett lesz. Ugyancsak október 30-án tartja a „Mirjam” leánygyűlést alakuló közgyűlést.

— **Földrengés a főváros környékén.** Bukarestből jelentik: Tegnap a fővárosban földrengés volt, mely három másodpercig tartott és nyugatkeleti irányú volt. Brassóban már este éreztek győngy földökést, mely Focsaniban sokkal erősebben volt érzékelhető.

— **A kolozsvári sakkverseny.** A kolozsvári sakkverseny tegnap ötödik fordulóján Asztalos vezérnyelvmegnyitással nyert Mathias ellen, Mendelssohn királycselével 16 lépésben leverte Gherasimot, a Dan-Gr. Logothetti játszma mindkét fél korrekt játéka folytán remis lett. A verseny állása: Matrai, Mendelssohn 3 (3), Gróf Logothetti 2 1/2, dr. Neumann 2 (3), Kempen 2 (2), dr. Boila 2 (1), Gábel, Asztalos 1 (3), Jeremis, Gherasim, Gheorghii 1 (2), Dán 1 1/2 (3), Tirscher 0 (4). (A zárójelben levő számok a függő játszmákat jelentik.)

— **A kádéhivatal felkéri minden előfizetőt,** akik díjaikkal hátulcsukban vannak, hogy lapunk zavarátlan szétküldése érdekében haladéktalanul küldjék be hátulcsuk előfizetői díjikat.

— **Átutalásokat** Magyarországra, Ausztriába, Csehszlovákiára, Németországra, Olaszországra, Franciaországra, Angliára, Amerikára stb. közvetlen összeköttetéssel folytatni fix napiarfolymon 24 óra alatt eszközöl, idegen pénzeket legutóbbanban vez és elad. Készpénzes felvétel Bank Cluj-Kolozsvár, Str. Memorandului (Útút-utca) 20.

— **Össz. beállítás.** Specális szórakoztató, tükrös pítus káfé, gödölés és ágytöltés. Cinkler Cluj, Dărmău-a, 5.

— **Karibadi percollánára.** Bindaokéfi grófiú évigáru és esek táblájúvág érkezett nagy mennyiségben Fischer üvegüzletben Cluj, Piata Unirii 18.

— **Értékesítések** szerint Clujban Póter 9 sz. alatti ma ismét megnyit a világhírű Bata cipőruház, ahol tudvalevően cipőszükségletét mindenki a legolcsóbban és legjobb minőségben szerezheti be.

— **Övönál beiratások.** Az aut. ort. izr. hitközség hátr. övönálban a beiratások e hó 26-án és 27-én délután 3-5 óráig eszközöltenek a str. Berthelot [Eötvös-utca] 8. szám alatti helyiségben.

As. iskolaszék

Végleges a Wirth-kormány lemondása

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Berlin, október 24. A nagykövetség tanácsának felszólítási döntése megsemmisülhetett el Németország fölött kormányváltás nélkül. Még a legutóbbi jelentések arról szólnak, hogy a Wirth-kormány megmaradhat helyén, mert különösen a baloldali pártok ragaszkodnak hozzá. A mai táviratok azonban már a Wirth-kormány lemondásáról, mint befejezett tényről számolnak be. Utódja minden valószínűség szerint Adenauer centrum párti lesz. Wirth kancellár Ebert elnökhez levelet intézett, melyben leszegoz, hogy Németország többször bebizonyított jóakarata és békekesztése ellenére az antant úgy hozta meg a felszólítást, hogy a döntést, hogy Felsőszilézia négyötöd részét elvette Németországtól, amelynek következtében 5 kénytelen a kormányt átadni és az ország vezetését olyanoknak átengedni, akik más uton keresik Németország valóságos helyzetéből a kibontakozást.

A francia lapok azt hiszik, hogy a német kormányváltás esztőlükig elintéztést nyer, mivel akkor lejár a szövetségesek által a felszólítási kérdésben nyolcnapos határidő. Az új kormány összeállítására vonatkozólag még semmi sem került nyilvánosságra. Általános benyomás politikai körökben, hogy a koalíció helyzete bizonytalanul áll.

A felszólítási döntés még mindig igazolomba tartja a kedélyeket. Az egyetemi hallgatók tegnap este a lengyel konzulátus épülete előtt naggyűlést tartottak, tiltakoztak Szilézia elcsatolása ellen és a felfegyverzést követelték.

Londonból jelentik, hogy Kennworthy angol képviselő indítványt terjesztett az alsóház elé, amelyben követeli, hogy a békeszerződésben Németországra rótt terhek könnyítsenek, mert anélkül a világ gazdasági konszolidációja nem képzelhető el. Németország az elpusztított francia területek helyreállítására szorítassék, azonban a pénzügyi szolgáltatások alól felmentessék.

KOLOZSVÁRI

Kolozsváron a prágai mintavásár vonata

— Az Uj Kelet tudósítása —

A csehek szervező képességére, üzleti ötletességére való az a hosszú vagonból álló vonat, amely mostanában a kolozsvári pályaudvaron a híd és áruaktár között vesztegel. A teherkocsikban áruminták vannak azokból a termékekből, amelyek Csehország és Szlovénia gyáraiból kerülnek ki. A mintákat egy vizik végig az utódállamokon, mint a cseh ipar legjobb propagandáját és üzletelését. Kolozsvárra a cseh és román színekkel füllögözött mintavásár-vonat némi késéssel tegnap este be és már csak holnap, szerdán lesz megtekinthető, mert a vonat tovább indul.

Kolozsváron ünnepélyes keretek között nyitották meg a vásárt tegnap délelőtt tíz órakor. A város részéről Petringénár János jelent meg, a katonaságot Grigorovics ezredes képviselte, az iparkamara nevében pedig Hevesi elnök élén jött nagyobb küldöttség. Kint volt Kolozsvár kereskedelmi és ipari életének minden számottevő tényezője, akik a kölcsönös tudósítások után Soyka a vásárvonat igazgatója és Jirosek kolozsvári cseh konzul kíséretében meglátogatták a vonatot.

Az egyes vagonok különböző cégek mintagyűjteményét foglalják magukban. Az első kocsiiban izlésel elhelyezett fehérmű cikkek láthatók, szövetek, kalapok, belésárak. A következő kocsiiban cipők, kék, apróbb bőrárak vannak elhelyezve, azután az italnemek kocsijai következnek, kerámiai cikkek, testek, csuklók, pompás csiszolt üvegarak, egyszerűbb törékeny holmik. Utána nagy prágai butorégek mintabutorai. Konyhai cikkek, mezőgazdasági gépek, járművek, biciklik és a modern élet ezer és ezer ipari szükségletei.

A látogatókat meglepte a rend, a pontosság, ami ezen a mozgó kiállításon uralkodik. Nagyban való megrendeléseket az egyes cégek képviselői ott a helyszínen fogadnak el a vonat igazgatójának ellenjegyzése mellett. A megrendelt áruk a cseh cég vezetőjére tízenegynapra belül leszállítatnak. Az itt megrendelt áruk a cseh-szlovák vasútvonalakon szállítási díjkezdvevénnyel érkeznek.

A mozgó mintavásár csütörtökön Temesvárra indul. Néhány napi veszteglés után innen Craiova felé folytatja útját és hosszabb időt fog Bukarestben állni. A regútból Bulgária felé megy, ahol Várnán, Ruszcsukban, Burgásban és Szófiában fog 4—5 napig vesztegelni. Bulgáriából Plevnán át vizsajón Romániába és Galacban is állomásozni huzamosabb ideig. Majd Jasibon mutatják be az ottani kereskedőknek az érdekes vásárt.

Ha ez az ut bevált, akkor a cseh ipar a tervezkedésnek azt az ügyelmi módját fogja forrasztani, mint az előbbi és eredményesebbnek mutatkozik, mint az egyes városokban való ügynések elhelyezése vagy a kereskedelmi utazókkal való munka.

Elmaradt a Banca Agrara közgyűlése. Hét fő délutánra hívták össze a Banca Agrara közgyűlést, amely hivatala volt dönteni a kormány által az agrárreform finanszírozására létrejött szerződés következtében keletkezett új helyzetről. Az alapszabályok értelmében a közgyűlés csak akkor határozatképes, ha azon a részvényeseknek legalább egynegyed része képviselve van. Tekintve, hogy a részvényesek negyedrése nem volt képviselve, a közgyűlést elhalasztották és csak november 15-ére hívták egybe.

Az élelmiszer- és hivatalos áru. Az élelmiszer- és hivatalos áru legfőbb birodalma — mint Bukarestből távozott — a monopoliális élelmiszer- és hivatalos áru törvény bevezetésére a következő árat állapította meg: tengeri és árpa vagonja vasúti állomáson 17, kikötőben 20 ezer lei, zab 15 és 18 ezer lei, zab 19 és 22 ezer lei.

A Franciaországgal kötött gabona-szerződés. A román kormány a napokban hivatalos jegyzéket intézett a francia kormányhoz a gabonaszállításra vonatkozó szerződés ügyében. A jegyzék lényege a következő: 1920. december 18-án a román kormány szerződést kötött a francia kormánnyal nagyobb mennyiségű gabona szállítására. 1920. április végén a román kormány 4000 vagon gabonát adott át Franciaországnak. A francia pénzügyminiszter ezt a mennyiséget nem találja elegendőnek és azért vonakodott a megállapodás értelmében a külföldi román államközhatalom szeptemberi beváltani. Titulescu pénzügyminiszter ezért kéri az átadott gabona árának a kifizetését, a francia pénzügyminiszter pedig vegye vissza a bankoknál elhelyezett 100 millió frank betétet, melyből Románia egy centimeert sem vett fel. A francia kormány kezdeményezésére 1921. júniusban új megállapodás jött létre. Ez időponttól kezdve a román kormány folytatta a gabonaszállítást oly mértékben, mely messze meghaladta a francia kormány által rendelkezésre bocsátott szállítási eszközök teljesítő képességét. Maig 13.000 vagon gabonát kapott a francia kormány.

A termelők a kisajátított cukorrépa földek használati jogát kérik. Bukarestből jelentik, hogy az iparügyi minisztériumhoz az iparfelügyelőségek útján a cukorrépa-termelő cukorgyárak kérvényeket adtak be, amelyek a cukorrépa-termelés biztosítására vonatkoznak. A kisajátítás alkalmával ugyanis azoknak a gyáraknak a répa-földjeit is lefoglalták, amelyek maguk termelték a szükséges répa-mennyiséget. A cukorgyárak azt kérik, hogy míg szükségleteiket más uton biztosítani tudják, a kisajátított földek használati jogát hagyják meg számukra.

Megtiltották a malmok gabonavásárlását. Hirt adunk már arról, hogy a kormány az aradi kereskedelmi és iparkamara kérésére rendeletileg utasította a megyei bizottságokat, hogy a malmok gabonavásárlását minden eszközzel segítsék elő. A minisztertanács — mint Bukarestből írják — most eddig ismeretlen okokból betiltotta a malmok gabonavásárlását.

Memorandum az erdélyi bortermelés ellen. Az okiráltságbeli szőlőgazdák memorandumot intéztek a földművelésügyi miniszterhez, amelyben többek között követelik, hogy tiltsa meg a kormány az erdélyi boroknak az okiráltságba való bevitelét, mert ez a borokkal való spekulációt elősegíti. A miniszter nem adott választ, mert nem emelhet vámsorompót a belső közgazdasági területek között. Erdély tisztán kezelet, világhírű boraira ok nélkül feltevések a regábeliek. Minőség tekintetében felette állnak az okiráltságbeli boroknak, az árak tekintetében pedig mályan alatta. Kétségtelen, hogy az erdélyi borok számára a külföldi piacok gyümölcsözőbb értékesítési területek, a kivitel azonban a horribilis kiviteli vámnak akadályozzák meg.

A cseh-szlovák bányáipar válsága. A prágai „Bohemia” jelentése szerint a bányai munkaadók és munkásoknak küldött memorandumot nyújtott át Pozsonyban Micura miniszternek. A memorandum szerint szlovén-szlovák bányászok 40 százaléka mankankülül áll, a többi pedig hetenként csak 3—4 napot áll dolgozik. Kiadós állami támogatás nélkül a szlovén-szlovák bányáipar teljesen tönkresz fog menni. Micura miniszter kijelentette, hogy a minisztertanácsban a szlovén-szlovák bányáipar követeléseinek szószólója lesz és hogy legközelebb az érdekeltektől miniszteriumok képviselői értekezletre gyűlnek egybe, amelyre a bányáipar képviselőit is meghívják, hogy követeléseiket újból előadhassák.

Valutapiac:

Bukarest, okt. 25. Márka 83—91, leva 82—84, font sterling 510—520, francia frank 980—90, svájci frank 203—4, olasz líra 510—20, drachma —, dinár 190—65, dollár 185—97, arany 430—32, ezüst —, osztr. kor. 700—, magyar korona 18,5—, szokol 150—, lengyel marka —, török líra 62 65.

Páris, okt. 25. Bukarest 107 London 6415—, Newyork 1370, Belgium 9825, Róma 54, Svájc 25450, Madrid —, Prága 147/4, Berlin 826, Bécs 078, Amsterdam —, Budapest 178.

Budapest, okt. 25. Lei —, napoleon 2270—, font sterling —, leva —, dollár 745—, francia frank —, marka 480—, líra 2870—, osztr. kor. —, rubel —, szokol 780—, svájci frank —, dinár 10—, lengyel marka —.

Bécs, okt. 25. Lei 25—, dinár 4700—, dollár 8610—, belga frank —, francia frank 259—, svájci frank 649—, holland forint —, dán korona —, jugoszláv korona —, norvég korona —, svéd korona —, szokol 36—, magyar korona 470—, leva —, líra 185—, marka 2140, lengyel marka 96—, font sterling 14100, rubel —.

Zürich, okt. 25. Bukarest 390—, Berlin 815—, Amsterdam 13450, Newyork 540—, London 2135—, Páris 8910—, Milano 2110—, Brüsszel —, Kopenhága —, Stockholm —, Krisztiania —, Madrid —, Prága 585—, Budapest 60—, Zágráb 170—, Buenosayres —, Varsó 13—, Bécs 27—, osztr. le. kor. —.

SZÍNHÁZ

MAGYAR SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR:

Szerda: Gölem ember akar lenni. (Ujdonság, először.) Utána: Tartuffe. (Uj betanulással, Premierhelyekkel. Premierbérlet 9. sz.)

Csütörtök: Gölem ember akar lenni. (Ujdonság, 2-adszor.) Utána: Barabásbűbűlet. (Rendes helyekkel. Napibérlet 34. sz. B.)

Péntek: Hattyu. (Ujdonság, 7-adzor, Poór Lili-vel. Napibérlet 35. sz. C.)

Szombat d. u. fél 4-kor: Cigánybáró. (Második ifjúsági előadás. Igen olcsó helyekkel. Bevezető előadás tart: Márton István tanár.)

Szombat este fél 7 órakor: Székimondó asszonyság. (Napibérlet 36. sz. D.)

Vasárnap d. u. fél 4-kor: Csergőgyerekek. (Olcsó helyekkel.)

Vasárnap este fél 8-kor: Tatárjárás. (Uj szereposztással. Rendes helyekkel. Napibérlet 37. sz. A.)

Hét: Boszorkányvár. (Napibérlet 38. sz. B.)

A műsorra tűzött előadások jegyei előre megvásárolhatók a színház pénztáránál.

Színházi íroda hírel:

Gölem és Tartuffe. Egy izgalmas, misztikus dráma és egy örökbeidő vigjáték a szerda esti premier szenzációja. Gölem ember akar lenni Kaczér Illés legfrissebb drámai színdarabja és Tartuffe. Moliere halhatatlan komédiája. A Gölem-akár robusztus megtestesítője Oláh Ferenc, partnerei Izáky Margit, Táray Ferenc és Forgács Sándor. Tartuffet Janovics Jenő dr. játssza. A szerda esti kettős előadás iránt előre nagy az érdeklődés. — A kettős előadás a pénz. Egy angol vigjátékának a címe ez, amelynek Zangwill Izrael a szerzője s amely az egész világot diadalra járta be. A jövő héten lesz a bemutatás előadása. — Kálmán Imre pompás operettjének a Tatárjárásnak repitje lesz vasárnap este. Ruci barátját ezúttal először fogja játszani Kabdebó Duci, Mogyoróssy Önkéntest Sereg Marcsa, Wallenstein Patiautay, a Lohonyait Leóvey. — Péntek este Molnár Ferenc Hattyu-ja fog hetedszer színpadra lépni s ezúttal először fogja nálunk a címszerepet Poór Lili játszani. — Sardon híres Madame sans gèneje szombat este először fog ez évadban színpadra lépni. A címszerepet most is Baróti Erzs, Napoleon Janovics Jenő. Leféret Táray, Heipperget Lengyel, Panchét Oláh Ferenc, Savary Mihályi fogja játszani. — Hétfőre ismét a Boszorkányvár előadása van kitűzve. Jósi szerepet először Takács Mihály fogja énekelni. A többi szerep most is Lévy Bona, Miklóssy Margit, Susanek Anna, Sereg Marcsa, Leóvey, Róthely, Nagy Gyula kezében van.

A mozgó műsor: Apolló-mozgó. Szerda, csütörtök elsőrangú dán társadalmi dráma, A lélek bílnce. Péntek, szombat, vasárnap a Pathé-gyár végelentű kedves, szentimentális vigjátékra, Hulló levelek. Egy dramatizált párisi regény után. — Egyetem-mozgó: Szerda, csak egy napig, szenzációsan izgalmas dráma, A fekete ördög, főszerepben Clarette Sabetti. Csütörtök, péntek, szombat Vörö vágyak. Vasárnaptól végtelenül érdekes és izgalmas dráma, Koldusok klubja, főszerepben Alwin Daghofer. Délelőtti gyermekelőadás. — Uránia-mozgó: Szerda, csütörtök Párisi élet I. rész, pénteken, szombat ugyanennek a II-ik része, társadalmi életkép, főszerepben Gabi Dealy, Manuel portugal királyi barátja. Izgalmas, szellemes mese. Vasárnaptól Büntetés, társadalmi dráma, főszerepben Mary Rayna Ryva.

Főszerekesztő: DR. FISCHER JOZSEF

Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ

Kiadó: KADIMÁ kiadóvállalat részv. t.

Szerkesztőség: Gála Reg. Furdásház [vett] Ferenc József-ut. 48.

Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.

Fiókkiadó: Nagyvárad, Deák Ferenc-ut. 9.

Hivatal: Arad, Str. Alexandri 1.

Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

Parfumerie „IDEAL” illatszertár

2373-1
TARGU-MURES | MAROSVÁSÁRHELY, FŐTÉR 5. SZÁM

SPORT

Vasárnapi eredmények. A bajnoki mérkőzések hetedik vasárnapján több nagyszámú közönség előtt folytak le a mérkőzések, amelyek nagy meglepetéseket hoztak.

Victoria-KAC 1:0 (1:0). A KAC három tartalékkal állott ki a komplett Victorival szemben. Hirsch, Schultz és Barabási ifjúsági játékosok pótolták nagy igyekezettel. A mérkőzést érdekesen hülámozó mezőnyjáték jellemezte. A Victoria gólját Cipicigán rugta, a KAC kapusa indiszponálisan játszott. Czinezer (Hagibbor) kitűnően bírászkodott.

CFR-Hagibbor 3:2 (1:1). A Hagibbor, amely összesen öt tartalékkal jutott, az első félidőben állandó fölényben vezetett gólt rug, melyet a felidő végén a CFR egyenlített. A második félidőben a CFR még két gólt ért el, a Hagibbor csak egyet tud visszaszerezni. Bíró Wincze (KAC) volt, aki az első félidőben ténylegesen, de a második félidőben a Hagibborra határozottan rosszkaratúan bírászkodott. A CFR együttese jobb volt mint az öt tartalékkal külföldben is lélek és kombináció nélkül játszó Hagibbor, a mérkőzést azonban, ha net pártatlanabb bíró vezetné, a Hagibbor megnyerte volna.

KMTE-Concordia 6:0 (3:0). Másodosztályú bajnoki mérkőzés. Az aranyosgyérsai csapat még a helyzeti nehézségeivel küzd a jól játszó KMTE könnyen ért el góljait. Székessy bíró.

CFR II-KAC II 4:0. Másodosztályú mérkőzés, bíró Blumberg (Victoria).

Temesvári Temesvári-Arad válogatott 4:1 (2:1). Bíró Nagy Lajos. Igaz szép fair mérkőzés, melyből a temesvári csapat kelkesebb játékaival került ki győztesként. A temesvári csapatban kimagaslóan játszott Halmos és Schiller, az aradban Auer.

Marosvásárhelyi MTK-Universitatea 2:0 (1:0). Bajnoki, bíró Koczka Rudolf. Állandó MTK-félek, az Universitatea 4 tartalékkal játszott, Szilágyi kapus bámulusos védést produkált.

Nagyvárad, NAC-Bihorul 5:0. Bajnoki, bíró Győri. A Bihorul az első félidőben egyenlő erőt mutatott, a mérkőzést nagy vihar felbeszította.

Szatmár. Szatmári Törökös-Olimpia 1:0 (1:0).

Nagyvárad, Szatmári SE-NAC 1:0 (0:0). Segesvár. Cfr. (Segesvár)-Kereszturi AG. 1:1 (1:0).

Brassó. Brassóban klubközi utcai verseny volt, melynek gyenge eredményei közül kimagaslók Hernes (Hiv.) távolugrás 6-62 m., mely új rekord.

Budapest. Magyar világtörténelmi Dehmetet világtörténelmi 3:2. Mindvégig izgalmas, ellenesedett mérkőzés, 26 ezer néző.

Előfizetési ár: havonként ... 30 lei
Egyre szem ére helyben, időben és pénzeszközökkel 190 L.

Uj gyárvállalat

Ügyeljünk a cégre

Üvegesiszolda és tükörárugár

PÉCHY ÉS TÁRSA

ORADNA-MARE (NAGYVÁRAD) STR. SAGUNA (VOLT KAPUCINUS-UTCA) 20

Részt tükörök, bútorüvegek, tükörök nyújtócsiszolása, fűző- és colliktörök gyártása

Dályázati hirdetés

A későváradhelyi közönség közhatalmának pályázat kiírását egy
schochet-bodak bel korek állása
Az állások közhatalmának a helyi iskolákban a hitoktatást tanítani.
Javulmányok meggyőzés szerint, lehetőleg fiatal lányok legyenek.
Készenléti csak a meghívottak tartják vissza.
Állások november 1-ig adandók be a későváradhelyi közönség gondnokához.
Későváradhely, 1921. október 5.
A későváradhelyi közhatalmának gondnoksága.

„METEOR” PALAGYÁR R-T.

Fagyvasárhely, Bihar megye

Állása — elsőrangú Hotschek-gépen készült cellulóz-mentes asbet palagymányait.
A jelenkor elismerten legjobb fedőanyaga: tűzbiztos, tartós, könnyű és tetszetős. • 3606-1

Nagymennyiségű lámpadru, cseh táblalüveg, karshadi porcellán és Dittmár-féle lámpadru érkezett.

DEUTSCH K. I.

Üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,

Str. Nicolae Jorga (volt ZELLA-utca) 4.

Telefon 71 1205

Pontos és szolid kiszolgálás!

Lámpaárú, üveges és be-

hátos lámpák, karshadi üvegek, demijonok legkisebbben becsiszolhatók

Ausländernél Cluj

Fiuma Mihaila Világtörténelmi 29. sz. alatt
EN-GROS! EN-DETAL!

Pendele & Rivett

volt

Joh. B. Eilman & Sons

LONDON

nagyrománul vezérképviselet.

H. R. KENT

Galati, Str. Domneasca 13

Rum- és likörgyárosok figyelmébe

Eredeti

angol rumesszencia

valamint az összes egyéb fajta essenciák versenybírált minőségben kaphatók
Levéli megrendelések gyorsan és pontosan eszközölnének

„Continental” essenciagyár, Kolozsvár, Udvar

A Temesvári Gyapjupar r.

kolozsvári főközségben:

Gal. Viktorfal (Kosuth Lajos u.) 24

eredeti gyári árakon kaphatók:

férfi- és női gyapjuszövetek

En-gros és en-detall!

HARISNYAÁRUK EN-GROS!

Szilágyi Eleonora R-T.

Állása: tükör, karshadi üvegek, demijonok, pászok és borok, 1200 Szék nagyraktár

Feltűnő olcsó árak!

Most érkezett nagy mennyiségben békéshelyi minőségű prima

flor- és muslin-harisnya

dívat színekben.

Gyermek-harisnya, prima flor, minden nagyságban.

Nagy választék női selyem-, nyapja kabát- és átkötés-

blúzokban 1197

BLATT

KÖTÖTT SZÖVÖTT ÁRUHÁZA

CLUJ, FŐTÉR 13. SZÁM

Csak nagyban!

A lel emelkedésének hatása elő-
idézte a szövetségi csökkenését

Angol szövetek

legfinomabb minőségben, direkt Londonból

Bucuresti, Str. Academ. 45
FIÓKOK: Bernau, Tempelmann 4
Chisinau, Mihailovsca 60

1280
Emlékpárk
Fűzőlámpák
Lámpaárúak
Lámpaárúak és
minicafé világítási
árak
Porcellánárúak
Táblalüveg és ablak-
tapasz
Zsinór és ornament-
tábla
Préselt- és csiszolt
üvegarúak értékek!

KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!

KOMLÓS TESTVÉREKTŐL

ORADNA-MARE — NAGYVÁRAD

PIRÓHIRDETÉSEK

Magyarországi Píróhirdetési Szövetség
Legközelebbi összejutás szept. 10. k.

Keresek egy cipő és férfi divat confectio szakmában teljes jártassággal bíró önlő, tehetséges kereskedősegédet, román, magyar — esetleg német nyelvismerttel. Ajánlatokat kér fizetési igények megjelölésével Herz Radolf, Petroseni.

Szigorúan ortodox családnál keresek két kis fiam számára eljáratot. — Cim a kiadóhivatalban.

Szörnyebélást opossan vagy hasonlót, férfi kabátba megveszek. Cim a kiadóhivatalban.

Könyv- és papírkereskedő segéd azonnali belépésre kerestek. — Ajánlatokat „Uj Élet” jelképe a kiadóhivatalba kérek.

Okleveles zsidó tanító, ki héber, német és hegedő tanításra vállalkozik, állást keres. Cim a kiadóhivatalban.

Anyahelyettesnek ajánlkozok középkorú, intelligens izraelita nő. Köser háztartás minden ágban jártas. — Cim Kelet hírlapiroda, Arad „Anyahelyettes” jelképe.

Zongorák:

rövid keresztheros, — pianinók, persessenygek, antik betokok és porcellánok jutányosan kerünek eladtnak
Sternberg német
BRADKA-MARE, SET. LÁSZLÓ-TÉR 2

A világghira
Korcel Kézfimozsítás
Korcel szappan
Korcel B46 szappan
Korcel hintápor
Kapható kismennyben és nagyban
Rózsa nagydrogeriában
Cluj-Kolozsvár, Pápa Utca 26
Kétféle kcs. 100 — 1000

Könyvkereskedők, csoportok

rendeljek meg

SZABÓ IMRE

ZSIDÓCSKÁK

cimű vázlatkönyvét az

UJ KELET kiadóhivatalában

CLUJ-KOLOZSVÁR,

Szentlőleok-utca 1 szám alatt

Aprított fa

I. oszt. bűlt hasáb a legjobb és legolcsóbban a

Rohrlieh és Társai

fa-darab- és építkezési anyag kereskedő-cégnél szerezhetők be

Kriza-u 14 — Telefon 3-61

Ölözve szintén kapható

Megérkezett „HERCULES”

nagy válasszékban női- és férfi cipők

Minden házban fontos!

As egység érdekében nélkülözhetetlen a párnázott, vatta-, lőszór- és gyapjú-töltésű, melyet göcsörbe és vegyészitásra berendezett műhelyekben gyorsan és pontosan vállalok — 1921

Berendezéshez kárm párnázott és töltött Mátyás-ábrát — Szolid bizalmasítás!

Stern Salomon Beckay-utca 9

„Melissát” népszerűen! cukorkát elve!

Eladás eredeti gyári árban

A világ-hírű „Bata cipők”
a legjobb és legnépszerűbb cipőmárkák áruházára
ujból megnyitott és a vevőközönség részéről elismert
előzékenységgel és olcsón árusít
CLUJ, FŐTÉR 9 SZÁM ALATT 1807
Eladás eredeti gyári árban

CAROL LASSEN

nemzetközi szállítási vállalat

CLUJ, PIATA UNIREI No. 4

Elvállal bármily szállítást bel- és külföldre. — Flókák és képviselők a konfinens minden nagyobb városában — és kikötőjében. —

Gyorsított
nagyszállítmányok

Prompt felállítások szállítási és fuvarszámlázási ügyekben

Saját fuvarreklamációs iroda

Figyelem!

A napokban jelenik meg

Feuerstein Kálmán új könyve:

A zsidó kérdés és annak megoldása a clonizmus

A BÉCSI DIVAT SAISON-ÚJDONSÁGAI

MEGÉRKEZTEK

VELOUR
DUVETIN
ROMESPONS
SHETLAN
GYAPJU TRICOT
SHOTIS
VELOURCHIFFON
ANGOL RUHA-BÁRSZONY
CREP DE CHIN
CHARMAIT
MAROQUE
CREP GEORGET
PANTASIE

AZ ÖSSZES DIVATSZINEKRE

OLCSÓ ÁRAK!

GRÜNWALD ÉS STEINER

NŐI DIVATKÜLÖNLÉGESÉGEK ÁRUHÁZA

CLUJ, PIATA UNIRU No. 12

Csak egy ut veszt

HIGIEA SOSBORSZESZ

Kapható mindenütt

Gyógyos „HIGIEA” szappant és Vagyassági Gyár
CLUJ-KOLOZSVÁR

Baumzweig, Rosenfeld

& Co.

a főpostával

szemben

Megérkezett 1 vagon cseh áru
rendkívüli olcsó áron:

146 cm széles gyapjú-szővet Lei 80. —

80 cm széles la karton .. Lei 15. —

80 cm széles la parchet .. Lei 15. —

A fel nem sorolt cikkek
feltűnő olcsó árban árusíttatnak!